Uut de buse

Winteredisie 2003
Jaorgang 7, nr. 4
Oplaoge: 950 stoks

BESTE KIENDER!

As et **winter** is en d'r ligt **sni'j**, dan wodt d'r wel zegd: 'Et is een **witte** wereld.'
In disse eerste zin van disse eerste *Uut de buse* van dit jaor, staon al een peer woorties daor et dit keer omme gaot. Zo staot d'r op bladziede 2 en 3 een ni'j **winters** verhael over Anna en heur buurhond Kellie.
Sni'j is de titel van een prachtig gedicht van Jan Veldhuizen. In et gedicht kommen ok de kleuren **wit** en **zwat** veur. Et wit van de sni'j en et zwat van de zwatte kri'jen, die ok in zien gedicht te vienen binnen. Mar ie moe'n niet altied alles zwat-wit zien, wat jim! Daorom gaot et op bladziede 7 ok over aandere kleuren.
Een kri'je is een voegel, kri'je is et Stellingwarver woord veur *kraai*, dat hadden jim misschien al in de gaten. In de deurstreeppuzel op bladziede 5 zitten behalve de kri'je nog een hieleboel ere voegels verstopt. Zuuk ze allemaole mar es op!
Ok in disse *Uut de buse* kun jim, krek as altied, een peer grappies lezen en op de aachterkaante is weer een strip over et onhaandige mannegien Jochem te vienen.
Veul plezier mit alles wat d'r in et kraantien staot, en, och ja, nog alle goeie dingen op een riegeltien veur et ni'je jaor! Tot in de meitied!

KOOLD

(Uut et Stellingwarfs Woordeboek)

In de winter kan het erg koud zijn. In het Stellingwerfs zeg je dan bijvoorbeeld:

Et is buten zo koold as roet
We vunnen et vandaege zo koold as ies
Et vriest zo, et is zo koold as pekel
Ik bin zo koold as een stien
Hi'j is zo koold as een bok
Zi'j is zo koold as een kikker
Ze bin stief van de koolde
Ik bin koold tot op et bot

ANNA, KELLIE EN ET IES
(Een verhael van Sietske Bloemhoff)

Et is van 't jaor een betien een appatte winter.
Soms regent et, mar d'r vaalt ok wel es wat natte sni'j. Echt lekker vriezen dot et haost niet. Anna en de ere kiender van heur schoele hebben nog niet schaetserieden kund. En dat vienen ze vanzels hatstikke jammer! Et kon wel es een echte kwakkelwinter wodden.
Mar dan iniens veraandert et weer en gaot et toch vriezen. Op de vievers in et dörp komt al een laogien ies te liggen. De kiender kun haost niet waachten om d'r op te gaon...

As et woensdagmiddag is, haelt Anna heur buurhond Kellie op.
Anna wil es kieken gaon hoe et ies d'r bi'j ligt. Kellie wil vanzels graeg mit. De hond vint et prachtig om mit Anna omme te strunen. Hi'j springt al in de ronte van bliedschop.
'Zuwwe eerst es bi'j de sloties langs et laand kieken?' vragt Anna an de hond.
Kellie vint et best. Hi'j vligt et pad uut en staot even laeter mit de neuze naor beneden naor een slotien te zien. Dan lat hi'j de stat een betien hangen.
As Anna naost him staot, begript ze waorom.
D'r ligt hielendal gien ies in et slotien. Dat komt omdat d'r gien waeter in staot. De zommer het zo lang en dreuge west dat in een hielebóél sloden gien druppel waeter te vienen is.
'Dan gaon we mar naor et dörp,' zegt Anna tegen Kellie. 'Misschien is et ies op de vievers al dikke genoeg.'
Mar as ze in et dörp kommen, zien ze wel dat et ies daor nog niet hoolt.
Een peer kiender hebben d'r al veurzichtig een peer stappies op zet. 'Mar et ies begon mitien te kraeken,' vertellen ze. 'En Peter is al naor huus toe, want die zakte d'r mit iene voete deur. Die was vanzels kletsnat!'
'Jammer,' vint Anna, 'dan moe'n we nog mar een peer daegen waachten. Now, jonges, tot morgen op schoele. Gaoj' mit Kellie?'

As ze mit 'n beidend weer op huus an gaon, besluten ze dat ze wel deur de bos weeromme kunnen. Et is ja nog vroeg en nog lange niet donker.
In de bos is et stille. Ze heuren wel wat voegelties sjilpen, mar veerder is d'r niks.
'As et nog koolder wodt, moe'n we de voegelties dommiet mar wat voeren,' zegt Anna tegen Kellie.
De hond wiemelstat es even, hi'j vint dat prima. Hi'j gaot wel mit Anna mit!
Kellie vermaekt him mar best. Hi'j snuffelt en hi'j snoeft en pakt now en dan een stok die hi'j naor Anna brengt. Die gooit de stok dan weer een hiel aende veur

heur uut, en Kellie stoft d'r alle keren opni'j aachteran.
Kiek, daor gaot hi'j al weer. Hi'j pakt de stok in de bek, keert him omme om 'm naor Anna te brengen, mar laat him inienen valen. De hond stikt de kop in de hoogte en spitst de oren. Hi'j luustert scharp, dat kuj' wel zien.
Anna lopt gauw naor Kellie toe en vragt wat d'r an de haand is.
Kellie kikt heur an, lopt een aentien van et pad de bos in en blift weer staon te luusteren. Anna lopt de hond nao en luustert now ok scharp. Et is wel dudelik dat de hond wat appats heurt.
Now heurt Anna et ok. 'Help, hellup,' heurt ze in de veerte. Veerderop in de bos is wat an de haand. Et liekt wel een kiend dat om hulpe ropt.
'Gauw kieken wat d'r is, Kellie,' zegt ze tegen heur kammeraod. 'Loop me mar veuruut, ik kom wel aachter je an.'
Dan stoft Kellie, zo hadde as hi'j kan, de bos veerder in. Anna draeft d'r, ok zo hadde as ze kan, aachteran.

Evenpies laeter zicht ze Kellie staon. Hi'j staot an de raand van een poele daor ies op ligt. Mar een aentien van de kaant ligt gien ies meer, daor zit een groot wak. En in dat wak zicht ze now en dan een heufd omhogens stikken en twie haanties die perberen et ies vaaste te pakken. D'r is een klein kiend deur et ies zakt, en as d'r niks gebeurt komt et niet goed. Et joongien raost de hieltied om hulpe en ieder keer as hi'j et ies vaastepakken zal, brekt dat weer of.
'Kellie, we moe'n mitien helpen,' zegt Anna resoluut tegen de hond. 'Neem disse stok mit en perbeer naor et kiend te kroepen. As hi'j de stok mar vaastepakken kan, dan kuj' him veurzichtig naor de kaant trekken.'
Daor gaot de hond. Plat op et lief schosselt hi'j mit de stok in de bek naor et kiend toe. Now en dan kraekt et ies al, mar Kellie zakt d'r gelokkig niet deur. Nog een klein aentien en dan is de hond bi'j et kiend. Hi'j drokt mit de snute de stok naor et kiend toe en die pakt 'm krek op 'e tied vaaste. Dan kropt de hond aachtersteveuren weer naor de kaant toe en trekt et kiend zo mit.
Een peer menuten laeter het Kellie et kleine joongien op de kaant. Anna trekt heur jasse gauw uut en wikkelt him daor in. Ze het al zien wie et is, et kereltien woont een aentien van heur of. Ze tilt him op en tegere mit Kellie gaot ze naor zien huus. Daor lopt zien mem heur hanewringend van angst tegemoet. Ze was Tom, zo hiet et ondeugende joongien, al even kwiet en hadde d'r gien idee van waor hi'j was. Wat is ze bliede dat ze him weer ziet!
'Mar ik zet je in et vervolg an de stikke, mien jonge,' zegt ze toch een betien lelk.

Een peer daegen laeter staon Anna en Kellie, tegere mit Tom en zien mem, op de foto in de kraante. Anna het een hiele dikke bos bloemen in de haand en Kellie? Die kreeg veur zien goeie daod een hiele grote deuze vol honnekoekies...

Grappies

Ezel
Wouter vragt an Tom: 'Vien ie et arg as ik jow ezel nuum?'
Tom antwoordt: 'Ja, netuurlik.'
'En as ik meneer zeg tegen een ezel?' gaot Wouter veerder.
'Dat hindert niks,' mient Tom.
'Goed,' zegt Wouter. 'Dag meneer!'

Slakke
'Heit, heit...' ropt Janneke onder et eten. 'Hool je now es stille,' zegt heit. 'Ik zit krek even mit je mem te praoten. 'Zo mitien meug ie wat zeggen.'
Even laeter vragt heit wat Janneke zeggen wol.
'Hoeft al niet meer,' zegt Janneke. 'Ie hebben die slakke die in et slaod zat now toch al opeten...'

****

D-E-U-R-S-T-R-E-E-P-P-U-Z-E-L

****

VERSTOPTE VOEGELS

In disse deurstreeppuzel zitten alderhaande Stellingwarver voegelnaemen verstopt. Dat kan horizontaal, vertikaal of diagonaal wezen en nog aachtersteveuren ok. As jim de voegels allegere vunnen hebben, blieven d'r nog dattien (13) letters over. Aj' die aachter mekere zetten vien ie nóg twie naemen van voegels. Welke twie bin dat? En och ja, bi'j de muuilikste voegelnaemen hebben we de Nederlaanse vertaeling d'r aachter zet!

bouwmannegien (kwikstaartje)
doempien (winterkoninkje)
doeve (duif)
ekster
ente (eend)
fuut
gaanze
gelegouw (wielewaal)
gooldvinke (goudvink)
gritte (grutto)
havik
heiderebientien (kneu)
hooltekster (vlaamse gaai)
keep
kiepe (kip)
kiewiet
kri'je (kraai)
liester
lurke (leeuwerik)
meeuw
merel
meze
muske
oele (uil)
pratter (spreeuw)
ringmuske
ringeldoeve (houtduif)
roeke
roodbossien
schofferd (buizerd)
scholekster
snippe
sturk (ooievaar)
tureluur
wulp
zwaan
zwelver (zwaluw)

****

D-E-U-R-S-T-R-E-E-P-P-U-Z-E-L

****

N	E	I	T	N	E	I	B	E	R	E	D	I	E	H
E	E	S	C	H	O	L	E	K	S	T	E	R	A	O
I	L	I	E	S	T	E	R	S	E	S	P	V	E	O
G	K	C	P	W	H	E	N	T	E	P	I	T	G	L
E	I	F	R	M	U	E	P	E	I	K	P	P	A	T
N	E	U	O	E	E	O	K	R	U	T	S	I	A	E
N	W	U	T	Z	Z	O	G	R	I	T	T	E	N	K
A	I	T	T	E	W	P	D	E	N	A	A	W	Z	S
M	E	M	E	V	E	O	D	W	L	U	R	K	E	T
W	T	U	R	E	L	U	U	R	O	E	K	E	E	E
U	T	S	K	E	V	E	O	D	L	E	G	N	I	R
O	E	K	R	N	E	I	S	S	O	B	D	O	O	R
B	I'J	E	I	M	R	I	N	G	M	U	S	K	E	E
S	R	S	C	H	O	F	F	E	R	D	W	U	L	P
E	K	N	I	V	D	L	O	O	G	M	E	R	E	L

Nao et votstrepen van de voegelnaemen blieven d'r dattien (13) letters over. Aj' die aachtere mekere zetten vien ie nóg twie naemen van voegels. Dat bin:

1._____

2._____

Jan Veldhuizen

Sni'j

Ik kiek naor buten
en ik zie
dat de wereld wit is.
Et is nog vroeg
in de morgen;
d'r is nog
niks
deurhenne gaon.

De wiend het ok mitspeuld,
vannaacht.

Overal liggen witte dunegies.

Een koppeltien
zwatte kri'jen
zit koolde te lieden
op een toeke
van een kaele boom.

Et zwat van de kri'jen
steurt niet
et wit van de sni'j,

et heurt d'r bi'j.

Disse witte wereld is nog
schone en onbezoedeld
zoas hi'j ooit
maekt is,
bedoeld is,

lange leden,

veurdat
de meensken
him zwat maekten.

Op de bladzijde hiernaast zie je het gedicht ***Sni'j*** van Jan Veldhuizen.
Lees het maar eens goed en probeer het dan in het Nederlands te vertalen.
Wat denk je dat de schrijver met het gedicht bedoeld?

Kleuren

In het gedicht ***Sni'j*** komen ook twee 'kleuren' voor: wit en zwart.
In het Stellingwerfs schrijf je *wit* en *zwat*. Dat is bijna net zo als in het Nederlands. Hoe je de andere kleuren in het Stellingwerfs schrijft, zie je hieronder. Je mag zelf de vertaling in het Nederlands er naast schrijven.

Stellingwerfs	**Nederlands**
rood	_____
blauw	_____
geel	_____
paors	_____
oranje	_____
gruun	_____
bruun	_____
gries	_____

Niet erg moeilijk, vind je wel? In de volgende zinnetjes komen een paar van deze kleuren voor. Probeer die zinnetjes ook maar eens in het Nederlands te vertalen:

1. Die bloeme is zo geel as goold. _____
2. Hi'j wodde zo rood as een biete. _____
3. Heur auto is zo gruun as grös. _____
4. Hi'j is blauw van de koolde. _____

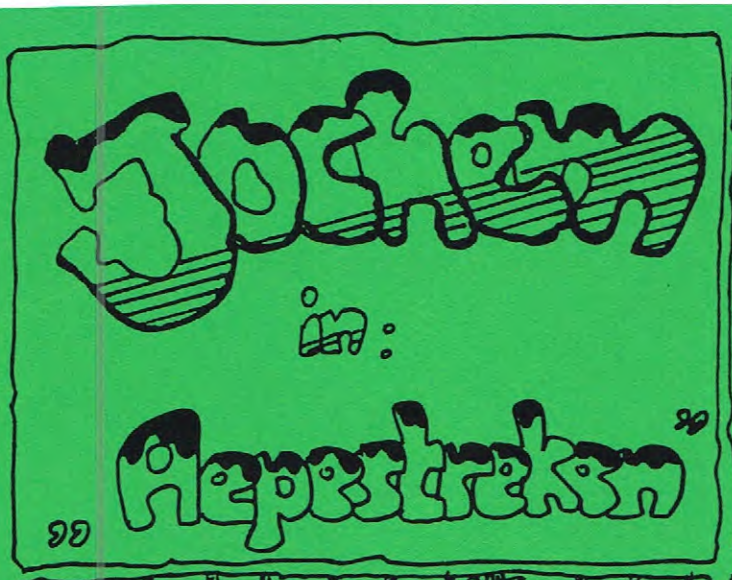
Jochem
in:
"Aepestreken"

Pas op: Aepe niet anraeken!
Za'k toch es stiekem?

Pas op: Aepe niet anraeken!
Oeheden!

Help! Hellup!

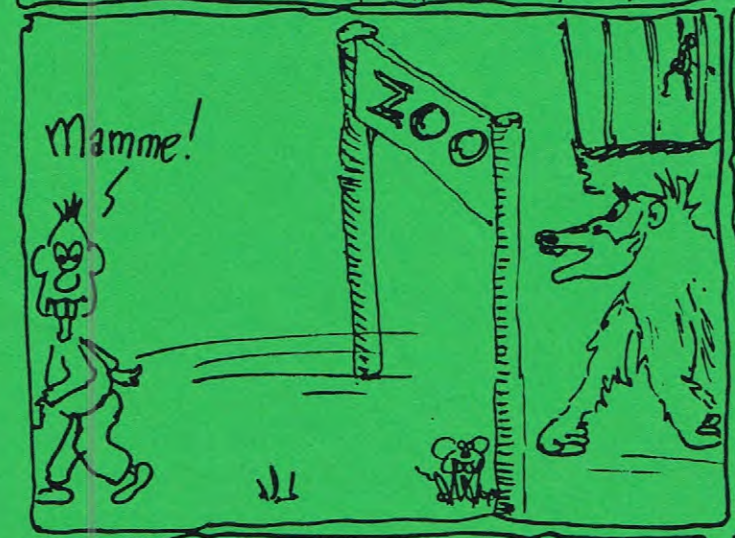
Mamme!
ZOO

Weeh!

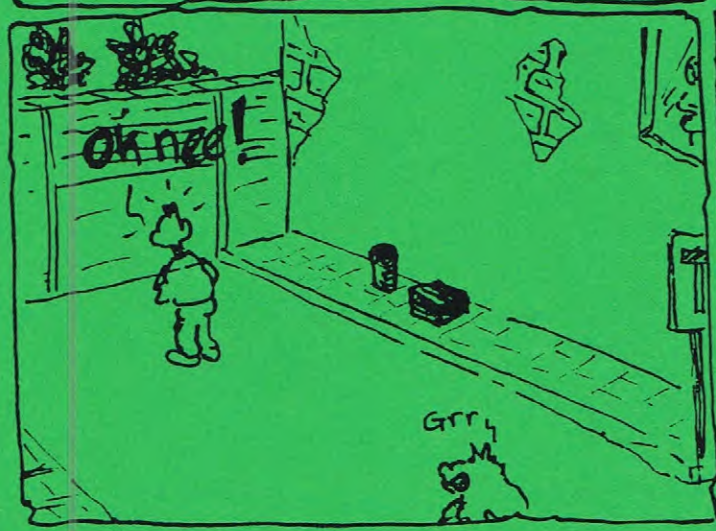
ok nee!
Grr

mwgah!
Tikkie!